

УДК 336.71

БУСЬКО Катерина, аспірант кафедри банківської справи КНТЕУ

БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК АСИМЕТРІЇ ТА ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ

Проаналізовано різні підходи до трактування понять "асиметрія інформації" та "транспарентність діяльності". Визначено основні джерела та особливості інформаційної асиметрії на ринку банківських послуг. Обґрунтовано взаємозв'язок між асиметрією інформації на ринку банківських послуг та транспарентністю діяльності банків і клієнтів.

Ключові слова: транспарентність інформації, асиметрія інформації, ринок банківських послуг, банк, клієнт, суб'єкт ринку.

Бусько Е. Банковская деятельность: взаимосвязь асимметрии и транспарентности информации. Проанализированы различные подходы к трактовке понятий "асимметрия информации" и "транспарентность деятельности". Определены

© Бусько К., 2015

82

 ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2015. № 5

основные источники и особенности информационной асимметрии на рынке банковских услуг. Обоснована взаимосвязь между асимметрией информации на рынке банковских услуг и транспарентностью деятельности банков и клиентов.

Ключевые слова: транспарентность информации, асимметрия информации, рынок банковских услуг, банк, клиент, субъект рынка.

Постановка проблеми. У зв'язку з ускладненням архітектури фінансового ринку, розвитком процесів глобалізації та концентрації банківського капіталу однією з найбільш актуальних і цікавих для дослідження є проблема забезпечення транспарентності діяльності учасників ринку банківських послуг (РБП), з одного боку, та зниження асиметрії інформації на ньому, з іншого. Розкриття банками точної та релевантної інформації – необхідна умова прийняття клієнтами зважених економічних рішень та адекватної оцінки рівня ризику, що асоціюється з конкретним банком. Банки, в свою чергу, також вимагають від потенційних клієнтів представлення даних про їх фінансовий стан та іншої суттєвої інформації для прогнозування ефективності та ризикованості кожної операції.

Однак через об'єктивні причини неможливо досягнути повної транспарентності діяльності банків та клієнтів, а саме існування асиметрії інформації, що є природним явищем, яке тією чи іншою мірою притаманне РБП. Необхідна передумова підтримки стійкості та надійності банківської системи – знаходження оптимального балансу між обсягом інформації, яку банки та клієнти мають розкривати відносно один до одного в процесі встановлення й підтримки договірних відносин між ними, та асиметрією інформації, що являє собою іманентну характеристику ринку банківських послуг. Нерівномірність розподілу інформації може призвести до дисбалансів руху грошових потоків між банками та їх клієнтами, що змушує учасників ринку знижувати рівень своєї економічної й інвестиційної активності. Враховуючи зазначене, актуальним є питання розробки моделі взаємозв'язку між асиметрією та транспарентністю інформації у контексті досягнення максимального рівня прозорості діяльності банків та клієнтів при встановленні й підтримці договірних відносин між ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням впливу асиметрії інформації на фінансово-економічні відносини присвячено значну кількість наукових праць, зокрема фундаментальні дослідження провідних зарубіжних учених: Дж. Акерлофа, Дж. Стігліца, М. Спенса [1–3], К. Дж. Ерроу, Ж. Тироля. Проблеми дії асиметрії інформації на розвиток та функціонування товарних і фінансових ринків, стабільність та стійкість фінансових систем досліджено в працях таких учених, як: В. Євдокимов, О. Єрмоленко, О. Красносова, О. Зверяков, Ю. Лебедева, І. Осянин [4–8], М. Єрмошенко, В. Іванова, О. Костюк, С. Чистякова, Н. Балдич, Г. Соболев [9], Т. Шевченко [10] та ін.

Різні аспекти забезпечення транспарентності банківської діяльності, наприклад, визначення сутності, принципів, обґрунтування необ-

хідності та зв'язку між рівнем транспарентності та ринковою дисципліною банків вивчали провідні вчені: Б. Вінклер, П. Гераатс, У. Дж. Долан, Р. Дж. Кемпбелл, Р. Ленг, Р. Лукас, Р. Л. Міллер, А. Поусен, П. Роуз, Дж. К. ВанХорн, Л. Белих, В. Іванова, Ю. Масленченков, С. Моєєєв, Г. Панова, Л. Захарова, М. Семенова, Г. Фетисова, К. Мельник [11], А. Литовських [12]. Однак у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців нерозкритими залишаються питання особливостей прояву інформаційної асиметрії на РБП, її взаємозв'язку з рівнем транспарентності діяльності банків і клієнтів у цілому та їх ризиків зокрема. Саме дослідженню цих питань присвячено дане наукове дослідження.

Метою статі є розкриття сутності асиметрії та транспарентності інформації, розробка моделі їх взаємозв'язку на ринку банківських послуг.

Матеріали та методи. У процесі дослідження використано загальні та спеціальні методи: аналізу та синтезу, наукової абстракції, формалізації, моделювання. У науковій статті застосовано матеріали наукових праць зарубіжних та вітчизняних авторів за зазначеною проблематикою, а також положення нормативних і законодавчих актів у цій сфері.

Результати дослідження. Класична економічна думка передбачає раціональні дії економічних суб'єктів, що базуються на рівномірному розподілі інформації між ними. У сучасних реаліях економічного життя таку поведінку суб'єктів ринку можна розглядати лише як абстракцію або ідеальну модель, що на практиці не працює або реалізується лише частково. Рівномірність розподілу інформації між економічними суб'єктами неможлива через те, що останні здебільшого намагатимуться створити перешкоди для доступу до достовірних даних про свій реальний фінансовий стан та результати діяльності. Кожний економічний суб'єкт прагне не розкривати іншим зацікавленим особам будь-яку інформацію, яка свідчить про високий рівень ризику або негативні результати його діяльності. Іншим фактором, що стримує бажання одних суб'єктів ринку в повному обсязі розкривати інформацію про певні характеристики іншим, є додаткові фінансові й часові витрати, пов'язані з таким розкриттям. Незважаючи на значний розвиток інформаційних технологій, розширення й удосконалення шляхів доступу до достовірної інформації, проблема забезпечення всіх суб'єктів ринку однаковим її обсягом, достатнім для прийняття ними обґрунтованих економічних рішень, з часом не стає меншою, а навпаки збільшується за масштабами.

Проблема асиметрії інформації як одна з найбільш універсальних в економіці є характерною для всіх сфер і секторів економіки. Після проведення аналізу й узагальнення поглядів науковців щодо змісту поняття "асиметрія інформації" в цілому можна стверджувати, що це нерівномірний розподіл даних між двома або більше суб'єктами, внаслідок чого одні з них володіють більшим обсягом інформації поряд з іншими. Враховуючи специфіку функціонування ринку банківських послуг, доцільно виділити два основні підходи до його розуміння.

Широке трактування – асиметрія інформації розглядається в контексті РБП у цілому без прив'язки до конкретних угод і відносин між окремими його учасниками (банками чи клієнтами). При цьому одні з них, маючи більш вільний доступ до інформації, необхідної для прийняття зважених економічних рішень, отримують конкретні конкурентні переваги через можливість більш точної оцінки поточного стану ринку банківських послуг, прогнозування ризиків та можливих змін його кон'юнктури у майбутньому [5; 13];

вузьке – за цим підходом асиметрія інформації розглядається в рамках конкретної угоди між банком та клієнтом як учасниками РБП, а не в контексті ринку в цілому. При цьому конкурентні переваги в одного з них при прийнятті економічних рішень виникають через можливість більш точної оцінки майбутнього впливу конкретної операції на свій фінансовий результат та ризику, з нею пов'язані [6–8].

У запропонованих підходах до сутності поняття "асиметрія інформації на ринку банківських послуг" конкретизовано, в чому саме полягають конкурентні переваги одного учасника ринку перед іншим при нерівномірному розподілі інформації між ними. Цей суттєвий для повного розуміння природи даного поняття фактор не зафіксовано у попередніх наукових дослідженнях.

Джерелом виникнення асиметрії інформації на ринку банківських послуг є, *по-перше*, об'єктивні чинники, яких неможливо уникнути, оскільки вони пов'язані з недосконалістю механізмів регулювання й функціонування самого ринку; *по-друге*, суб'єктивні причини, що безпосередньо залежать від банку чи клієнта як учасників ринку та впливають з їх небажання розкривати частину інформації або навмисного її викривлення.

До *об'єктивних чинників* асиметрії інформації на ринку банківських послуг належать:

- недосконалість конкуренції та наявність в одних учасників ринку певних інформаційних переваг перед іншими. Так, банки, як правило, володіють додатковою інформацією неофіційного характеру, яку вони можуть отримати від третіх осіб (наприклад, від Бюро кредитних історій). Внаслідок цього вони витрачають менше коштів і часу на збір додаткових даних, а отже, швидше приймають рішення щодо фінансування певного проекту або укладання угоди;

- нерозвиненість законодавчої бази в цій сфері. Регулятором на національному та міжнародному рівнях не розроблено систему заходів, спрямованих на зниження інформаційної асиметрії на РБП, і цьому питанню не приділено достатньо уваги в рамках законодавчого поля;

- високий рівень невизначеності на ринку банківських послуг. Постійне коливання кон'юнктури та ринкових індикаторів, що в умовах загострення фінансово-економічної кризи в країні, нестабільності курсу національної валюти та значного рівня волатильності цін на основні фінансові інструменти унеможливує адекватний прогноз тенденцій розвитку ринку в майбутньому.

До суб'єктивних доречно віднести:

- навмисне неповне розкриття інформації одним учасником ринку (банком/клієнтом) відносно іншого з метою приховування даних, які можуть негативно вплинути на рішення останнього щодо перспектив встановлення довготривалих бізнес-зв'язків або укладання разових угод із першим;
- викривлення інформації, яка розкривається одними учасниками ринку (банком/клієнтом) в офіційних та неофіційних джерелах, що впливає на можливість прийняття іншими учасниками ринку (клієнтом/банком) адекватних економічних рішень на її основі;
- відсутність в одних учасників ринку (банку/клієнта) доступу до достовірної та повної ринкової інформації;
- незрозумілість інформації, що розкривається одним учасником ринку (банком/клієнтом), іншими зацікавленими особами або через низький рівень її якісних характеристик, або неможливість її коректно інтерпретувати.

Асиметрія інформації на РБП має низку особливостей, які слід враховувати при розробці методів і засобів її зниження або уникнення, серед яких слід зазначити:

двосторонній її характер: як банк, так і клієнт не володіють інформацією один про одного, тобто існує ризик втрат для обох учасників угоди;

асиметрія інформації на ринку банківських послуг спричиняє більший руйнівний ефект на його функціонування ніж на товарних ринках, причому приховування інформації з боку окремих банків може дестабілізувати діяльність банківської системи в цілому;

можливий негативний вплив на відносини банку й клієнта як до моменту підписання угоди, так і після того, як операція була фактично проведена.

З проблемою асиметрії інформації на РБП тісно пов'язане питання необхідності забезпечення високого рівня транспарентності діяльності банків та клієнтів. Для кращого розуміння характеру взаємозв'язку між ними доцільно більш детально розглянути зміст поняття "транспарентність" у контексті досягнення високого рівня прозорості інформації на ринку банківських послуг.

Результати аналізу підходів до сутності поняття "транспарентність діяльності" у цілому та в контексті ринку банківських послуг зокрема у науковій літературі та законодавчій і нормативній документації свідчать, що практично всі з них є ідентичними або дуже близькими за своїм змістом. Так, більшість вчених, як і наглядові органи, зазначають, що транспарентність діяльності будь-якого учасника ринку – це розкриття ним усім зацікавленим особам інформації про свою діяльність [11; 12; 14] або система відносин, що складається між учасниками ринку в процесі такого розкриття [15; 16]. Надалі в межах кожного визначення надається деталізація переліку інформації, яку

учасники ринку повинні оприлюднювати зовнішнім та внутрішнім користувачам, та її властивостей, тобто кількісних та якісних характеристик інформації відповідно.

Однак жодний з підходів не може розглядатися як комплексний з точки зору повноти розкриття змісту поняття "транспарентність діяльності". До того ж існуючі підходи не розкривають, за допомогою яких джерел інформація має доводитися до кінцевих користувачів, що на рівні ринку банківських послуг дозволяє розглядати транспарентність діяльності його учасників у рамках двох основних напрямів дослідження: у *широкому* розумінні йдеться про розкриття учасником ринку (банком/клієнтом) повної та достовірної інформації, необхідної всім зацікавленим особам для прийняття зважених економічних рішень на її основі (понад законодавчо встановленого мінімуму) як в офіційних, так і неофіційних джерелах; у *вузькому* – про розкриття інформації учасником ринку (банком/клієнтом) в офіційних джерелах, обов'язковість розкриття якої закріплена законодавчо.

Наводячи основний перелік характеристик інформації, що розкривається учасником ринку відносно інших, автори не зазначають, у чому полягають необхідність та наслідки такого розкриття. Тобто при дослідженні сутності цього поняття науковці не враховують ефекти зворотного зв'язку, що в контексті підвищення рівня транспарентності діяльності учасників РБП відіграють вагому роль.

Таким чином, транспарентність діяльності банку/клієнта як комплексна його характеристика – це процес розкриття банком/клієнтом повної, суттєвої, достовірної, зрозумілої й точної інформації про свій фінансовий стан та результати діяльності, а також пов'язані з нею ризики на своєчасній та регулярній основі через офіційні й неофіційні джерела поширення даних усім зацікавленим особам для забезпечення прийняття останніми зважених економічних рішень на її базі й здійснення зворотного впливу на банк/клієнта шляхом стимулювання постійного моніторингу рівня ефективності та ризикованості своєї діяльності.

Враховуючи характеристики транспарентної інформації (повнота, точність, доступність, достатність, зрозумілість, своєчасність), підвищення транспарентності діяльності банку/клієнта у контексті забезпечення прозорості й відкритості руху інформаційних потоків на ринку банківських послуг, що є джерелом зниження асиметрії інформації, призводить до часткового відновлення інформаційної рівноваги на ринку. Отже, між рівнем транспарентності учасників ринку банківських послуг та ринковою асиметрією існує зворотна залежність. Звідси також виникає питання різниці в розумінні змісту понять "асиметрія інформації" та "нетранспарентність інформації", що є протилежним поняттям "транспарентність", які можуть бути помилково ототожнені. Співвідношення понять "асиметрія інформації" та "нетранспарентність інформації" в узагальненому вигляді представлено в *табл. 1*.

Таблиця 1

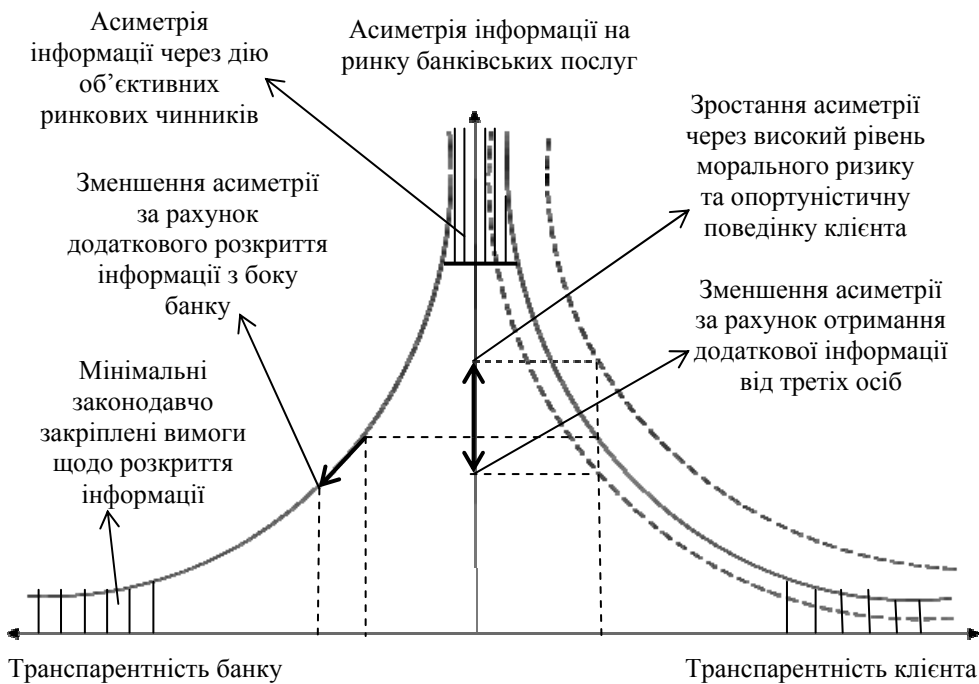
Співвідношення понять "асиметрія інформації" та "нетранспарентність інформації" на ринку банківських послуг *

Показник	Асиметрія інформації	Нетранспарентність інформації
Джерело виникнення	Як об'єктивні ринкові чинники, так і суб'єктивні фактори	Здебільшого суб'єктивні причини, тобто які прямо чи опосередковано залежать від банку чи клієнта
Рівень виникнення	Характеризує ринок банківських послуг у цілому	Якісна характеристика діяльності банку чи клієнта
Природа й особливості виникнення та існування	Виходячи з <i>вужького</i> трактування, асиметрія як нерівномірний розподіл інформації між учасниками угоди виникає на базі договірних відносин між двома або більше суб'єктами ринку в конкретних ринкових умовах (у цьому випадку між банком та клієнтом) – відносини "один до одного". Відповідно до <i>широкого</i> розуміння асиметрії як нерівномірного розподілу інформації між усіма учасниками ринку, внаслідок чого одні з них мають переваги над іншими, вона існує як об'єктивна ринкова характеристика (відносини "всіх до всіх")	Характеристика діяльності банку чи клієнта, що передбачає розкриття неповної інформації з низькими якісними характеристиками для всіх зацікавлених осіб, тобто вона не пов'язана з договірними відносинами між конкретними учасниками ринку (відносини "один до всіх")
Регульованість	Природне явище, що тією чи іншою мірою притаманне ринку банківських послуг і не регулюється законодавчо як на національному, так і міжнародному рівнях (тобто регулятором не розроблено систему заходів, спрямованих на зниження асиметрії інформації на ринку банківських послуг)	Регульоване явище, оскільки на законодавчому рівні закріплено перелік інформації, яку банки в обов'язковому порядку мають оприлюднювати в офіційних джерелах, тобто вимоги до їх транспарентності є чітко регламентованими. Також на рівні кожного банку в рамках внутрішніх нормативних документів закріплено чіткий перелік даних, які мають бути отримані від потенційних клієнтів, що є необхідною умовою проведення конкретної операції
Засоби зниження	Як прямий (безпосередньо з боку банку чи клієнта за рахунок розкриття більшого обсягу інформації, що має високі якісні характеристики, один одному), так і непрямий вплив (через сторонні організації, послугами яких може скористатися банк чи клієнт для отримання додаткової інформації один про одного)	Лише засоби прямого впливу, тобто через безпосереднє розкриття банками і клієнтами повного обсягу точної, достовірної та зрозумілої інформації про свою діяльність в офіційних та неофіційних джерелах

* Розроблено автором.

Комплексну модель взаємозв'язку між прозорістю діяльності банків та клієнтів, у тому числі їх ризиків, та асиметрією інформації на РБП, що має двосторонній характер, графічно зображено на *рисунку*.

Між рівнем прозорості інформації про діяльність учасників ринку (банку/клієнта) та асиметрією інформації на РБП існує зворотна залежність. Як видно з *рисунка*, рівень прозорості інформації як з боку банку, так і з боку клієнта ніколи не досягає нульового значення. Це пояснюється існуванням мінімальних вимог і стандартів розкриття інформації банками, що закріплені регулятором на законодавчому рівні, та мінімальних вимог до клієнта щодо надання банку відомостей про свій фінансовий та майновий стан або іншої інформації особистого характеру, перелік якої залежить від типу банківської операції та є необхідною умовою встановлення договірних відносин між банком та клієнтом. Те ж саме стосується й асиметрії інформації на РБП, якої через дію об'єктивних ринкових чинників, описаних вище, неможливо уникнути.

Примітка: пунктирною кривою позначено зміни під впливом сторонніх ефектів або суб'єктивних чинників.

Комплексна модель взаємозв'язку прозорості та асиметрії інформації на ринку банківських послуг (розроблено автором)

Враховуючи, що прозорість інформації забезпечується розкриттям даних в офіційних джерелах або за рахунок інших каналів

поширення даних банком або клієнтом самостійно, підвищення рівня їх прозорості через оприлюднення додаткових даних про свою діяльність та ризики, які з нею пов'язані, призводить до руху безпосередньо по кривій, що характеризує зв'язок між рівнем прозорості й асиметрією інформації на ринку банківських послуг (при підвищенні прозорості асиметрія інформації відповідно знижується і навпаки). У моделі, наведеній на *рисунку*, враховано і можливі сторонні ефекти впливу на асиметрію інформації на РБП. Так, банк або клієнт можуть отримати додаткові дані про одного від третіх осіб. При цьому рівень їх прозорості фактично не змінюється, оскільки немає факту додаткового розкриття інформації з боку безпосередніх учасників угоди. Однак асиметрія інформації знижується, що призводить до зсуву кривої вниз. Наприклад, банки приймають рішення стосовно укладання угоди з конкретним клієнтом не тільки на основі безпосередньо наданої останнім інформації, а й даних, отриманих від третіх осіб, що характеризується високим рівнем надійності і містить велику цінність щодо мінімізації ризиків для банку при укладанні конкретної угоди. Так, банки через Бюро кредитних історій мають доступ до інформації про кредитну історію потенційного позичальника, що частково нівелює можливість приховування клієнтом інформації про свій фактичний фінансовий стан і зменшує для банку ризик неповернення кредитних коштів. Клієнти, зі свого боку, під час вибору банку для проведення конкретної операції також можуть користуватися послугами таких сторонніх осіб, як страхові й кредитні брокери, фінансові консультанти.

До причин зростання асиметрії інформації, що призводить до зсуву кривої вгору, можна також віднести зростання рівня морального ризику або опортуністичну поведінку банку чи клієнта відносно один до одного. Наприклад, позичальники замість того, щоб докладати зусилля для погашення кредиту, можуть свідомо звільнитися з роботи, втративши таким чином єдине джерело доходу для повернення кредитних коштів. Прикладом опортуністичної поведінки позичальника відносно банку може також бути нецільове використання кредиту. Замість інвестування коштів у високоприбутковий проект, що було оговорено з банком попередньо до моменту отримання кредитних коштів, клієнт може використати ці кошти для задоволення власних побутових потреб, позбавляючи себе відтак джерела їх повернення за рахунок прибутку від реалізації інвестиційного проекту. Позичальник також може інвестувати позичені кошти у проект, що характеризується більшим рівнем ризику ніж той, який був передбачений кредитним договором з банком, що може призвести до неможливості досягнення очікуваного рівня віддачі від інвестованої суми коштів або повної втрати інвестиції. Усе це позбавить клієнта можливості погасити свою заборгованість перед банком своєчасно та в повному обсязі.

При укладанні кредитної угоди банк може свідомо приховувати від потенційного позичальника такі характеристики:

- розмір ефективної ставки за кредитом, що є значно вищою від фактичної процентної ставки, оскільки враховує додаткові витрати, пов'язані з отриманням кредиту;
- можливість отримання більшої суми кредиту в аналогічній ситуації з урахуванням кредитоспроможності позичальника та якості забезпечення;
- кількість часу, необхідного на розгляд кредитної заявки й прийняття остаточного рішення про надання кредиту;
- можливість отримання аналогічної суми кредиту з аналогічними умовами при меншій вартості заставного майна або за меншою кількістю гарантів/поручителів.

Ці приклади є яскравою ілюстрацією опортуністичної поведінки банку відносно потенційних позичальників, що безпосередньо пов'язано із зростанням рівня асиметрії інформації на РБП.

Представлена модель у комплексному вигляді характеризує особливості асиметрії інформації на ринку банківських послуг та відображає її взаємозв'язок з рівнем транспарентності діяльності банків та клієнтів як запоруку встановлення й підтримки довготривалих й стабільних бізнес-зв'язків між останніми.

Висновки. У процесі наукового дослідження розроблено теоретичну модель взаємозв'язку між рівнем транспарентності діяльності банків і клієнтів та асиметрією інформації на ринку банківських послуг, на базі якої обґрунтовано зворотну залежність між зазначеними категоріями. У рамках цієї моделі розглянуто ефекти прямого й опосередкованого впливу на асиметрію інформації, що надає можливість частково знизити нерівномірність руху інформаційних потоків між учасниками ринку та є запорукою підвищення рівня їх транспарентності.

Підвищення транспарентності діяльності банків та клієнтів у цілому та їх ризиків зокрема забезпечує ефективний розподіл ресурсів на ринку банківських послуг завдяки зниженню інформаційної асиметрії на ньому, що створює об'єктивні передумови для підвищення рівня довіри банків і клієнтів один до одного, дозволяє їм укладати угоди на взаємовигідних умовах, і, як наслідок, досягати поставлених цілей, підвищуючи ефективність своєї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Akerlof George*. The Market for 'Lemons': Quality Uncertainty and the Market Mechanism / George Akerlof // *Quarterly Journal of Economics*. — 1970. — № 84 (3). — P. 488–500.
2. *Stiglitz J. E.* Some Further Results on the Measurement of Inequality / J. E. Stiglitz, M. Rothschild // *Journal of Economic Theory*. — 1973. — April.

3. Spence M. Market Signaling / M. Spence // Harvard University Press. — 1974.
4. Євдокимов В. В. Асиметрія бухгалтерської інформації та шляхи її мінімізації / В. В. Євдокимов : міжнар. зб. наук. праць. — 2011. — Вип. 3 (21). — С. 135–146.
5. Красноносова О. М. Теоретичні аспекти формування просторової асиметрії розміщення трудових ресурсів в економіці регіону / О. М. Красноносова, О. О. Єрмоленко // БізнесІнформ. — 2013. — № 1. — С. 52–56.
6. Зверяков О. М. Асиметрія інформації та її вплив на забезпечення фінансової стійкості банківської діяльності / О. М. Зверяков // Екон. часопис ХХІ. — 2013. — № 9. — 10(2). — С. 45–48.
7. Лебедева Ю. Н. Теоретические подходы к классификации асимметрии информации как экономического феномена / Ю. Н. Лебедева // Вестник Волгоград. гос. ун-та. — 2011. — № 1 (18). — С. 25–30. — (Сер. 3. Экон. экол.).
8. Осянин И. К. Асимметрия информации на рынке финансовых услуг / И. К. Осянин // Ярослав. пед. вестник. — 2012. — № 1. — Т. I (Гуманитарные науки). — С. 92–95.
9. Соболев Г. О. Прояв асиметрії інформації у сфері фінансового контролю [Електронний ресурс] / Г. О. Соболев. — Режим доступу : <http://dspace.uccu.org.ua/bitstream>.
10. Шевченко Т. І. Аналіз сутності асиметричної інформації та інформаційна асиметричність на сучасних ринках України / Т. І. Шевченко // Вісник СумДУ. — 2008. — № 1. — С. 191–199.
11. Мельник К. К. Транспарентність як необхідна умова забезпечення ефективності системи комунікацій центрального банку / К. К. Мельник // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2010. — Вип. 29. — С. 23–29.
12. Литовских А. М. Транспарентность и ее влияние на деятельность банковского сектора / А. М. Литовских // Известия ТРТУ. — 2006. — № 17 (22). — С. 310–313. — (Тем. вып. "Системный анализ в экономике и управлении").
13. Мазуренко В. П. Вплив асиметрії інформації на функціонування товарних ринків [Електронний ресурс] / В. П. Мазуренко. — Режим доступу : [file:///C:/Users/1/Downloads/7098-17567-1-PB%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/1/Downloads/7098-17567-1-PB%20(6).pdf).
14. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. — К. : Центр наук. досліджень Нац. банку України ; Знання, 2011. — 504 с.
15. Гунин Д. И. Транспарентность и тайна информации: теоретико-правовой аспект : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 "Теория и история права и государства; история учения о праве и государстве" / Д. И. Гунин. — Екатеринбург, 2008. — 31 с.
16. Хубиев Р. К. Транспарентность как фактор конкурентоспособности : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. экон. наук : спец. 08.00.01 "Экономическая теория" / Р. К. Хубиев. — М., 2009. — 31 с.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2015.

Busko K. Relationship between asymmetry and transparency of information in banking.

Background. The proposed scientific article is devoted to the urgent issue of developing the model of the relationship between asymmetry and transparency of information in

the context of achieving the maximum banks' and clients' activities transparency level in the process of establishing and maintaining contractual relationships between them. Study of this question is based on the analysis of fundamental research concerning the nature of the informational "asymmetry" and "transparency" concepts and their adaptation to the specifics of the banking services market functioning.

Analysis of the recent researches and publications in this area indicates that among scientists takes place an ongoing debate regarding approaches to determining the nature and influence of informational asymmetry on financial and economic relations. Also a large number of studies devoted to the determination of the essence, principles, predication of the necessity and the relation between transparency and market discipline of banks. Thus in the writings of both domestic and foreign scientists such questions as peculiarities of informational asymmetry manifestation on the banking services market and its relationship with the banks' and clients' activities transparency level in general and their risks in particular remained quite unsolved.

The **aim** of the article is to determine the nature of asymmetry and information transparency and to develop a model of their relation on the banking services market.

Materials and methods. The following general and scientific methods were used in the article: analysis and synthesis, scientific abstraction, formalization, modeling. Scientific studies of foreign and domestic authors dedicated to the topic, regulatory and legislation acts in this sphere were also used in the article.

Results. It is impossible to achieve full transparency of the banks' and clients' activities due to objective reasons, namely the existence of informational asymmetry, which is a natural phenomenon that in varying degrees is inherent in the banking services market. The prerequisite for maintenance of the sustainability and reliability of the banking system is finding an optimal balance between the amount of information that banks and clients have to disclose to each other in the process of establishing and maintaining contractual relationships between them and the asymmetry of information that is the inherent characteristic of the banking services market.

Conclusion. So by the way, based on the characteristics of transparent information such as completeness, accuracy, availability, sufficiency, understandability, timeliness, increasing of the banks'/clients' activities transparency is the source of reducing information asymmetry and leads to a partial restoration of the informational balance on the market.

Keywords: transparency, information asymmetry, market of banking services, bank, customer, subject of the market.

REFERENCES

1. Akerlof George. The Market for 'Lemons': Quality Uncertainty and the Market Mechanism / George Akerlof // Quarterly Journal of Economics. — 1970. — № 84 (3). — P. 488–500.
2. Stiglitz J. E. Some Further Results on the Measurement of Inequality / J. E. Stiglitz, M. Rothschild // Journal of Economic Theory. — 1973. — April.
3. Spence M. Market Signaling / M. Spence // Harvard University Press. — 1974.
4. Jevdokymov V. V. Asymetrija buhgalters'koi' informacii' ta shljahy i'i' minimizacii' / V. V. Jevdokymov : mizhnar. zb. nauk. prac'. — 2011. — Vyp. 3 (21). — S. 135–146.
5. Krasnonosova O. M. Teoretychni aspekty formuvannja prostorovoi' asymetrii' roz-mishhennja trudovyh resursiv v ekonomici regionu / O. M. Krasnonosova, O. O. Jermolenko // BiznesInform. — 2013. — № 1. — S. 52–56.
6. Zvjerjakov O. M. Asymetrija informacii' ta i'i' vplyv na zabezpechennja finansovoi' stijkosti bankivs'koi' dijal'nosti / O. M. Zvjerjakov // Ekon. chasopys HHI. — 2013. — № 9. — 10(2). — S. 45–48.

7. *Lebedeva Ju. N.* Teoreticheskie podhody k klassifikacii asimmetrii informacii kak jekonomicheskogo fenomena / Ju. N. Lebedeva // Vestnik Volgograd. gos. un-ta. — 2011. — № 1 (18). — S. 25–30. — (Ser. 3. Jekon. jekol.).
8. *Osjanin I. K.* Asimmetrija informacii na rynke finansovyh uslug / K. Osjanin // Jaroslav. ped. vestnik. — 2012. — № 1. — T. I (Gumanitarnye nauki). — S. 92–95.
9. *Sobol' G. O.* Projav asymetrii' informacii' u sferi finansovogo kontrolju [Elektronnyj resurs] / G. O. Sobol'. — Rezhym dostupu : <http://dspace.uccu.org.ua/bitstream>.
10. *Shevchenko T. I.* Analiz sutnosti asymetrychnoi' informacii' ta informacijna asymetrychnist' na suchasnyh rynkah Ukrainy / T. I. Shevchenko // Visnyk SumDU. — 2008. — № 1. — S. 191–199.
11. *Mel'nyk K. K.* Transparentnist' jak neobhidna umova zabezpechennja efektyvnosti systemy komunikacij central'nogo banku / K. K. Mel'nyk // Problemy i perspektyvy rozvytku bankivs'koi' systemy Ukrainy. — 2010. — Vyp. 29. — S. 23–29.
12. *Litovskih A. M.* Transparentnost' i ee vlijanie na dejatel'nost' bankovskogo sektora / A. M. Litovskih // Izvestija TRTU. — 2006. — № 17 (22). — S. 310–313. — (Tem. vyp. "Sistemnyj analiz v jekonomike i upravlenii").
13. *Mazurenko V. P.* Vplyv asymetrii' informacii' na funkcionuvannja tovarnyh rynkiv [Elektronnyj resurs] / V. P. Mazurenko. — Rezhym dostupu : [file:///C:/Users/1/Downloads/7098-17567-1-PB%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/1/Downloads/7098-17567-1-PB%20(6).pdf).
14. *Bankivs'ka encyklopedija* / S. G. Arbuzov, Ju. V. Kolobov, V. I. Mishhenko, S. V. Naumenkova. — K. : Centr nauk. doslidzen' Nac. banku Ukrainy ; Znannya, 2011. — 504 s.
15. *Gunin D. I.* Transparentnost' i tajna informacii: teoretiko-pravovoj aspekt : avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. jurid. nauk : spec. 12.00.01 "Teorija i istorija prava i gosudarstva; istorija uchenija prave i gosudarstve" / D. I. Gunin. — Ekaterinburg, 2008. — 31 s.
16. *Hubiev R. K.* Transparentnost' kak faktor konkurentosposobnosti : avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. jekon. nauk : spec. 08.00.01 "Jekonomicheskaja teorija" / R. K. Hubiev. — M., 2009. — 31 s.